

AZ EURÓPA TANÁCS MINISZTERI BIZOTTSÁGA

ResAP(2001)3. sz. Határozat

A fogyatékkal élő személyek teljes állampolgári részvétele felé az új integratív technológiák segítségével

(Elfogadta a Miniszteri Bizottság 2001. október 24-én
a 770. nagykövetségi szintű ülésén)

A Miniszteri Bizottság, a közegészségügyi és a szociális terület Részleges Megállapodásának tagállamai, Ausztria, Belgium, Ciprus, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, Írország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Norvégia, Portugália, Szlovénia, Spanyolország, Svédország, Svájc és az Egyesült Királyság képviselőinek szűk körű összetételében,

Emlékeztetve az Európa Tanács tevékenységi körének a szociális és kulturális területekre történő kiterjesztéséről szóló 1959. november 16-án elfogadott, (59) 23. számú Ajánlására;

Tekintettel az 1996. október 2-án elfogadott, (96) 35. számú Ajánlásra, amellyel módosította a részleges megállapodás szerkezetét, és határozott arról, – az (59) 23. számú Ajánlás rendelkezései helyébe lépő, módosított rendelkezések alapján – hogy folytatja ez utóbbi norma alapján mindeztidáig kifejlesztett és kifejlesztendő tevékenységeket; ezeknek a tevékenységeknek a céljai különösen a következők:

- a) a fogyasztók egészségvédelme szintjének emelése, elfogadva a kifejezés legtágabb értelmét: folyamatos hozzájárulás – az emberi élelmezési láncolatra, közvetlenül vagy közvetetten, hatást gyakorló termékek területén, valamint a növényvédőszer, a gyógyszerek és a kozmetikumok területén – a jogalkotás, a szabályozás és a gyakorlat harmonizációjához, egyrészt a termékek minőségének, hatékonyságának és biztonságának ellenőrzése vonatkozásában, másrészt a mérgező vagy az egészségre ártalmas termékek biztonságos alkalmazásának vonatkozásában;
- b) a fogyatékkal élő személyeknek a társadalomba integrálása: koherens politikai modell meghatározása és hozzájárulás annak európai mértékben történő megvalósításához, egyidejűleg szem előtt tartva a helyes állampolgári részvétel és az önálló élet elveit; hozzájárulás az integráció útjában álló valamennyi akadály – legyen az pszichológiai, oktatási, családi, kulturális, szociális, szakmai, pénzügyi, építészeti – megszüntetéséhez;

Figyelemmel arra, hogy az Európa Tanács célja a tagjai közötti szorosabb egység megteremtése annak érdekében, hogy elősegítse a gazdasági és a társadalmi fejlődésüket;

Figyelembe véve az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményt, és különösen az információk megismeréséhez és közléséhez való jogot (10. Cikk);

Figyelembe véve az Európai Szociális Karta módosított szövegével megerősített elveket, nevezetesen a fogyatékkal élő személyek önállósághoz való jogát, a társadalmi integrációhoz és a közösség életében történő részvételükhöz való jogukat, különösen olyan intézkedések segítségével, amelyek célja a felülemelkedés a kommunikáció és a mobilitás útjában álló akadályokon, és amelyek lehetővé teszik számukra a közlekedéshez, a szálláshoz, a kulturális tevékenységekhez és a szabadidős tevékenységekhez való hozzáférést (15. Cikk, 3. bekezdés);

Figyelembe véve a Miniszteri Bizottság R (92) 6. számú Ajánlását a tagállamok számára, amely a fogyatékkal élő személyek érdekében egy koherens politika kialakítására vonatkozott;

Figyelembe véve a Miniszteri Bizottság R (98) 3. számú Ajánlását a tagállamok számára, amely a felsőoktatáshoz

való hozzáférésre vonatkozott;

Figyelembe véve a Miniszteri Bizottság R (98) 9. számú Ajánlását a tagállamok számára a függőségről;

Figyelembe véve a Miniszteri Bizottság R (99) 14. számú Ajánlását a tagállamok számára az egyetemes közösségi szolgáltatásról, amely az új kommunikációs és információs szolgáltatásokra vonatkozott;

Figyelembe véve a Miniszteri Bizottság Nyilatkozatát, amely az új információs technológiákkal kapcsolatos európai politikára vonatkozott (Budapest, 1999. május 7.);

Figyelembe véve a ResAP(2001)1. számú Határozatát az egyetemes tervezés elveinek az épített környezet területén tevékenykedő szakmák összességének képzési programjába történő bevezetéséről;

Figyelembe véve a Parlamenti Közgyűlés 1185 (1992) számú Ajánlását a fogyatékkal élő személyekre vonatkozó rehabilitációs politikákról;

Figyelembe véve a Parlamenti Közgyűlés 1120 (1997) számú Határozatát az új kommunikációs és információs technológiáknak a demokráciára gyakorolt hatásáról;

Figyelembe véve a Parlamenti Közgyűlés 1314 (1997) számú Ajánlását az új technológiákról és a foglalkoztatásról;

Figyelembe véve a Parlamenti Közgyűlés 1332 (1997) számú Ajánlását az új kommunikációs és információs technológiák technikai és tudományos szempontjairól;

Figyelembe véve a Parlamenti Közgyűlés 1379 (1998) számú Ajánlását a technika és a tudomány alapszintű oktatásáról;

Figyelembe véve a Parlamenti Közgyűlés 1191 (1999) számú Határozatát az információs társadalomról és a digitális világról;

Figyelembe véve a Parlamenti Közgyűlés 1233 (2000) számú Határozatát az új technológiáknak a munkaügyi jogalkotásra gyakorolt hatásáról;

Figyelembe véve az Európai Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusának 54 (1999) számú Ajánlását és 76 (1999) számú Határozatát a helyi és regionális információs társadalomról;

Tekintettel az Egyesült Nemzetek Szövetségének a fogyatékkal élő személyek esélyegyenlőségének megteremtésére vonatkozó szabályaira;

Tekintettel a szabványalkotás területén működő nemzetközi szervezetek, mint például a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (ISO), az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN) és a Telekommunikációs Szabványok Európai Intézete (ETSI) tevékenységére;

Tekintettel az Európai Unió Tanácsának és a Tanács keretei között összeült tagállami kormányok képviselőinek 1996. december 20-án hozott Határozatára a fogyatékkal élő személyek esélyegyenlőségének megteremtéséről;

Tekintettel az "Európa 2002 – Információs társadalom mindenkinek" című, Portugáliában, Santa Maria da Feirán 2000. június 19. és 20. között megtartott Európai Tanács által elfogadott Akciótervre;

Tekintettel más nemzetközi kezdeményezésekre és tervekre, mint például a Heart, Promise, Cost 219, Cost 219 *bis*, Fortune, a Kezdeményezés a Webhez való hozzáférésért (WAI), Include, Ipsni et Ipsni II. (Race program), Guib and Guib II. (Tide program), Tide-Access és a Acts-Avanti;

Tekintettel a Fogyatékkal élő személyek európai fóruma (FEPH) által 1999-ben létrehozott Európai Nyilatkozatra az

információs társadalomról és a fogyatékkal élő személyekről;

Figyelemmel arra, hogy az Európa Tanács célja megvalósítható többek között a mindenki érdekét szolgáló társadalom megteremtését célzó jogszabályszovegek és közös gyakorlat elfogadásával;

Figyelemmel arra, hogy a fogyatékkal élő személyek Európában a népesség 10-15 %-át alkotják, valamint, hogy az idős emberek és a fogyatékkal élő személyek száma folyamatosan növekszik;

Figyelemmel arra, hogy az a tény, hogy garantálják a fogyatékkal élő személyek jogait, és nem biztosítják az esélyegyenlőséget, az emberi méltóság megsértésének minősül;

Figyelemmel arra, hogy az integrációs politikák eredményei ellenére számos fogyatékkal élő személy Európában továbbra is hátrányos helyzetben érzi magát;

Figyelemmel arra, hogy a társadalom valamennyi csoportja tagjainak számára az esélyegyenlőség biztosításának hiánya veszélyezteti a demokrácia és a társadalmi kohézió biztosítására irányuló törekvések sikerét;

Figyelembe véve az új technológiáknak a fogyatékkal élő személyek életminőségére gyakorolt hatását;

Figyelemmel arra, hogy az információs technológiák gyors fejlődése egyfelől javíthatja a rendelkezésre álló lehetőségeket, másrészt új akadályokat hozhat létre;

Figyelemmel arra, hogy a “mindenkinek megfelelő kialakítás”-ra (akadálymentesítésre) összpontosító stratégia fontos szerepet játszik egy befogadó természetű társadalom kialakításában, és hogy ezen elvnek minden szinten jelen kell lennie a javak és a szolgáltatások létrehozására vonatkozó eljárásokban;

Figyelemmel arra, hogy a globalizáció lényegesen intenzívebb nemzetközi együttműködést tesz szükségessé, különösen a technológiai területen;

Figyelemmel a hozzáférhetőségi politika területén az Európa Tanácsnak a Fogyatékkal élő személyek rehabilitációjáért és integrációjáért Bizottsága által, valamint a felügyelete alatt létrejött szervnek, az Új technológiák hatása a fogyatékkal élő személyek életminőségére szakértői munkacsoportja által végzett munkára;

Meggyőződve olyan nemzeti stratégiák kialakításának és megvalósításának sürgető szükségességéről, amelyek alapjait jelenthetik az új technológiákra irányuló koncentrált erőfeszítéseknek annak érdekében, hogy biztosítsák, hogy a fogyatékkal élő személyek teljes mértékben és tevőlegesen részt vehessenek minden, a társadalmat érintő tevékenységben,

Ajánlásként fogalmazza meg a közegészségügyi és szociális terület Részleges Megállapodása tagállamainak kormányai részére, megfelelően figyelembe véve alkotmányos berendezkedésüket, nemzeti, regionális és helyi viszonyaikat, valamint gazdasági, szociális és technológiai környezetüket:

- a) alakítsanak ki és valósítsanak meg az elsőbbséget élvező cselekvési területeken olyan nemzeti stratégiákat, amelyek a politikájukban, a jogalkotásukban és a gyakorlatukban érvényre juttatják azokat az általános és speciális elveket, illetve eszközöket, amelyeket jelen határozat melléklete tartalmaz;
- b) járuljanak hozzá a megvalósításához és tegyenek intézkedéseket annak érdekében, hogy olyan, a kormányok közvetlen felelősségi körébe nem tartozó területeken, amelyekre azonban a közhatalom bizonyos befolyást tud gyakorolni vagy szerepet játszhat, alkalmazásra kerüljenek a mellékletben megjelölt elvek és intézkedések;
- c) gondoskodjanak a jelen határozatnak az érintett felek, különösen a közhatalmi szervek, vállalatok, fogyasztói egyesületek, nem kormányzati szervezetek és a felhasználók, valamint a nemzetközi szervezetek közötti lehető legszélesebb körben történő terjesztéséről;
- d) és minden rendelkezésre álló eszközzel kísérjék figyelemmel a mellékletben foglalt rendelkezések alkalmazását.

1. Nemzeti stratégiák

Intézkedések és eszközök összehangolt együtteséből álló, a cselekvési tervnek megfelelő nemzeti stratégiát kell kidolgozni annak érdekében, hogy biztosítsák, hogy a fogyatékkal élő személyek részesülhessenek az új technológiák nyújtotta lehetőségekből, hogy megszüntessék a kirekesztés veszélyét és, hogy felmérjék az új technológiáknak a fogyatékkal élő személyek életminőségére gyakorolt hatását.

Gondoskodni kell ennek keretében arról, hogy minden, jelenlegi vagy eljövendő cselekvési tervet, és különösen azokat, amelyek az új technológiák területén a kulcsszektorokat érintik, megvizsgáljanak a fogyatékkal élők szempontjából is annak érdekében, hogy biztosítsák a jelen határozattal való összhangját, és figyelembe vegyék azoknak a személyeknek a sajátos igényeit, akik különböző természetű funkcionális korlátozásokkal élnek.

Valamennyi stratégia kialakítása együttműködést és összehangolást tesz szükségessé.

2. Általános elvek

Minden koherens és globális politikának arra kell irányulnia, hogy biztosítsa minden egyénnek az állampolgári részvételt, az esélyegyenlőséget, az önálló életvitelt, a választás szabadságát, valamint teljes és tevékeny részvételt minden olyan dologban, amely a közösség életét érinti.

A mai társadalmunkban, mivel a technológiák alkalmazásához való hozzáférés és azok felhasználásának lehetősége előfeltétele a fentebb említett célok megvalósításának, a társadalom felelőssége és feladata gondoskodni arról, hogy minden egyén, nő és férfi, függetlenül életkorától és képességeitől, egyenlő alapokon férhessen hozzá a technológiák alkalmazásához. Annak érdekében, hogy a közösség életében való teljes és tevékeny részvétel területén biztosítani lehessen az esélyegyenlőséget, biztosítani kell mindenki számára ezen technológiák alkalmazásának előnyeit, valamint a más személyekkel azonos és önálló hozzáférés és felhasználás lehetőségét, még akkor is, ha ez bizonyos esetekben sajátos változtatásokat tesz szükségessé.

Az összehangolt intézkedések együttesének köszönhetően, minden személy részére, függetlenül életkorától és képességeitől, biztosítani kell, hogy a lehető legnagyobb fokú önállósággal és függetlenséggel rendelkezzen, annak érdekében, hogy teljes értékű szerepet játszhasson a társadalomban és részt vehessen a gazdasági, a szociális, a kulturális, a pihenési és a szabadidős tevékenységekben.

Az integráció, a mindenkinek megfelelő kialakítás (akadálymentesítés) és a felhasználók bevonása kell legyenek a vezérelve a közhatalmi szervezetek valamennyi intézkedési területén.

3. A speciális elvek

Az alábbi speciális elvek és az általános elvekre adott válaszoknak kiemelkedő szerepük lesz annak meghatározásában, hogy a fogyatékkal élő személyek élvezhetik-e az előnyeit annak a sokféle lehetőségnek, amelyeket az új technológiák nyújthatnak számukra, vagy, hogy új akadályok zárják-e majd el azokat tőlük.

Ezek a speciális elvek és az általános elvek érvényesek, mind jelenleg mind a jövőben, a fogyatékkal élő személyeknek szánt valamennyi termékre, általános szolgáltatásra, rendszerre és segítő technológiákra, valamennyi élethelyzetben. A közhatalmi szervezetek ezen szempontból kiemelt jelentőségű intézkedési területei a gyermekek és az oktatás, a pályaválasztási tanácsadás és a szakképzés, a foglalkoztatás, a társadalmi integráció és a környezet, a gyógyítás, a kutatás és a fejlesztés, valamint a fogyatékkal élő személyek integrációjának és rehabilitációjának folyamatával foglalkozó személyek képzése.

3.1. *Rendelkezésre állás – Létezik? Beszerezhető?*

Biztosítani kell, hogy a termékek és a szolgáltatások valamennyi lehetséges felhasználó, beleértve a fogyatékkal élő személyeket, rendelkezésére álljanak, és azokat, amennyiben a körülmények szükségessé teszik, kiegészítő felszerelésekkel (mint például a speciális kapcsolódási pontok) vagy más megfelelő alternatívával (mint például személyes segítség) kell biztosítani.

Segítő technológiákat kell biztosítani azoknak a fogyatékkal élő személyeknek, akiknek szükségük van azokra.

A felhasználó szempontjait – “Hogyan és hol szerezhetem be?” – figyelembe kell venni.

3.2 Hozzáférhetőség – Megfelelően és könnyen hozzá lehet férni?

A “mindenkinek megfelelő kialakítás” (akadálymentesítés) vezérelvével összhangban a fogyatékkal élő személyek igényeit figyelembe kell venni valamennyi termék és szolgáltatás kialakításakor és alkalmazásakor.

Ha ez nem lehetséges, kiegészítő felszerelés segítségével kell biztosítani a fogyatékkal élő személyek számára a termékhez vagy szolgáltatáshoz való hozzáférést; ennek hiányában megfelelő alternatívát kell felajánlani részükre.

A felhasználó szempontjait – “Hozzáférhetek?” – figyelembe kell venni.

3.3 Könnyű kezelhetőség – Funkcionális, praktikus, érthető, felhasználóbarát és használható?

A széles közönségnek szánt termékeket és szolgáltatásokat oly módon kell kialakítani, hogy mindenki, függetlenül esetleges fogyatékoságától, használhassa azokat.

A használati utasításoknak könnyen érthetőnek és követhetőnek kell lenniük.

Minden olyan lehetséges felhasználó részére biztosítani kell az új technológiák használatára vonatkozó képzés lehetőségét, akik arra igényt tartanak.

A felhasználó szempontjait – “Használhatom?” – figyelembe kell venni.

3.4. Elérhető ár – Nem túl költséges?

Mindenki számára biztosítani kell, hogy megfelelő áron juthasson hozzá a termékekhez és szolgáltatásokhoz.

A termékekhez és a szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel összefüggő többletköltség nem terhelheti a fogyatékkal élő személyeket.

A közhatalmi szervezeteknek meg kell tenniük minden intézkedést annak érdekében, hogy biztosítsák, hogy a pénzügyi megfontolások nem fosztják meg ezen személyeket az új technológiákhoz kapcsolódó előnyöktől, a hozzáalakíthatóságtól és a segítő technológiáktól.

Fontos, hogy a piac sajátos szegmensére szánt és ezért túlságosan költséges termékek és szolgáltatások elfogadható áron, a széles körű felhasználásra szánt termékek és szolgáltatások árainak megfelelően legyenek hozzáférhetők azon fogyatékkal élő személyek részére is, akik számára nélkülözhetetlenek ezek a termékek és szolgáltatások.

A felhasználó szempontjait – “Anyagi körülményeim lehetővé teszik, hogy megvegyem?” – figyelembe kell venni.

3.5. Tudatosítás – Tudnak létezéséről a felhasználók és a közvetlenül érintett személyek?

A különböző területek – politika, gazdasági tevékenység, foglalkoztatás, oktatás, egészségügy és readaptáció – felelőseit fogékonyra kell tenni a fogyatékkal élő személyek szükségletei iránt, valamint az új technológiák által elérhető új megoldások tekintetében.

Fontos, hogy fogékonyra kell tenni a termékek és szolgáltatások forgalmazóit a fogyatékkal élő személyek szükségletei tekintetében, valamint az új technológiák által elérhető új megoldások iránt.

A termékek és szolgáltatások megtervezőiben mind jobban tudatosítani kell a fogyatékkal élő személyek szükségleteit – amelyek például a kommunikáció és az információhoz való hozzáférés eltérő módjában jelennek meg –, oly módon, hogy azokat már a kezdeti szakaszban figyelembe vegyék.

A lehetséges felhasználókat meg kell ismertetni az új technológiák létével, lehetőségeivel és előnyeivel.

A felhasználó szempontjait – “Tudok a létezéséről, ismerem a benne rejlő lehetőségeket?” – figyelembe kell venni.

3.6. Megfelelőség és vonzerő – Megfelelő, alkalmas és vonzó?

A termékeknek és a szolgáltatásoknak funkcionálisnak, az érintett életkorához igazodónak és esztétikusnak kell lennie, főként abban az esetben, ha gyermekeknek, serdülő korúaknak és idős korúaknak szánják azokat – azonban olyan sajátosságok nélkül, amelyek feleslegesen megnehezítenék felhasználhatóságukat és áraik emelkedését eredményeznék.

A termékek megtervezésekor figyelemmel kell lenni az eltérő jellegű életvitelekre is.

A termékek és szolgáltatások egyszerűsített formáit indokolt hozzáférhetővé tenni.

A felhasználó szempontjait – “Megfelel a szükségleteimnek? Megfelel az elvárásaimnak? Tetszik a megjelenése?” – figyelembe kell venni.

3.7. Hozzáalakíthatóság – Hozzáigazítható?

Biztosítani kell, hogy a termékek és a szolgáltatások a felhasználó funkcionális korlátaihoz és sajátos körülményeihez igazíthatóak legyenek. Ez megvalósítható ugyanazon termék eltérő változatainak biztosításával, a kulcs-jellemzők módosításával, előre gyártott elemekből készült kialakítással, kiegészítő eszközökkel vagy más módon.

A felhasználó szempontjait – “Át lehet alakítani a szükségleteimnek megfelelően?” – figyelembe kell venni.

3.8. Társíthatóság – Használható együtt más hasonló kapcsolódó termékekkel?

Biztosítani kell, hogy az új termékek társíthatók legyenek a fogyatékkal élő személyek által már használt meglévő termékekkel, ideértve a segítő technológiai eszközöket is.

A társíthatóság többféle oldalát kell figyelembe venni, mint például a hardware-t és a software-t, a mechanikai és az elektronikai tulajdonságokat, vagy az elektromágneses interferenciát.

A termékek társíthatóságát e különböző szempontokból kell biztosítani.

A felhasználó szempontjait – “Használhatom a már alkalmazott technikai segítségekkel együtt?” – figyelembe kell venni.

4. Az elsőbbséget élvező cselekvési területek

A nemzeti stratégiák kialakítása során a kormányoknak, megfelelően figyelembe véve a nemzeti prioritásokat, különös figyelmet kell szentelniük az elsőbbséget élvező cselekvési területekre vonatkozó következő sajátos ajánlásoknak.

4.1. Oktatás

Az új technológiáknak, amennyiben az oktatás területén alkalmazzák azokat, valamennyi tanuló igényeivel összhangban kell lenniük, ideértve azokat is, akiknek speciális oktatási szükségleteik vannak.

A fogyatékkal élő tanulók részére, szükségleteiknek megfelelően, biztosítani kell a segítő technológiákkal ellátott eszközöket és szolgáltatásokat, amelyeket egyéni oktatási programokba kell beépíteni.

Ezeknek az eszközöknek a használatával kapcsolatos képzés, mind a tanulók mind az oktatók részére, olyan lényeges tényező, amelyre kiemelt figyelmet kell fordítani.

Kezdeményezni kell az új segítő technológiák hasznosítását annak érdekében, hogy elősegítsék az integrált oktatást, amely lehetővé teszi a fogyatékkal élő tanulók számára, hogy az általánosan megszokott körülmények között, társaikkal együtt folytathassák tanulmányaikat.

Figyelemmel arra, hogy bizonyos tanulók, különösen a szellemi fogyatékkal élők, gyakran a többiekénél nehezebben férnek hozzá a segítő technológiákhoz, különös erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy biztosítsák számukra a hozzáférést a megfelelő technológiákhoz, valamint, hogy részesüljenek a használathoz szükséges képzésben és támogatásban.

A fogyatékkal élő tanulók oktatása érdekében elő kell segíteni az új speciális pedagógiai hardware-ek és software-ek fejlesztését és felhasználását.

Az oktatói testületnek az új technológiák – és különösen az információs és kommunikációs technológiák – pedagógiai célú alkalmazásával kapcsolatos képzése során megfelelően figyelemmel kell lenni a fogyatékkal élő tanulóknak az oktatással kapcsolatos speciális szükségleteire.

4.2. Pályaválasztási tanácsadás és szakképzés

Az új technológiáknak a fogyatékkal élő személyek részére kialakított valamennyi szakképzésnek nélkülözhetetlen részét kell képezniük; az így megszerzett jobb felkészültségnek és képzettségnek köszönhetően ezek a tanulók további oktatásokon és továbbképzéseken vehetnek részt, és álláslehetőségekhez juthatnak.

Minden szakmára felkészítő képzési és szakképzési programnak hivatalból biztosítania kell a segítséget a fogyatékkal élő tanulók számára annak érdekében, hogy kihasználhassák az új technológiák előnyeit.

Az oktatóknak követniük kell az új technológiák fejlődését, és rugalmas, alkalmazkodó programokat kell kialakítaniuk annak érdekében, hogy megfeleljenek a vállalatok jelenlegi és jövőbeni változó elvárásainak.

Annak érdekében, hogy megkönnyítsék az oktatásból/szakképzésből a munka világába történő átmenetet, a

következőket kell megteremteni:

- az érdekelteknek olyan gyakorlat biztosítása a munkakörön belül, ahol már alkalmaznak új technológiákat;
- a fogyatékkal élő tanulók által az oktatás vagy a szakképzés ideje alatt használt, hozzájuk igazított segítő technológiák kapcsán lehetővé tenni azoknak a munkavégzésük helyére történő átvitelét. Különösen abban az esetben, ha egy személy már megbarátkozott bizonyos olyan eszközök használatával, amelyek segítő technológiákat használnak fel, akkor biztosítani kell, hogy e segítő technológiákkal kiegészített eszközöket, amikor ez szükséges és megfelelő, átvihesse az oktatás és szakképzés világából a munka világába.

4.3. Foglalkoztatás

Az új technológiák feladata az, hogy a fogyatékkal élő személyek számára megteremtse a munkaválasztás és megtartás, valamint egy igazi szakmai karrier megvalósításának lehetőségét.

A munka világában szisztematikusan kell alkalmazni az új technológiákat annak érdekében, hogy így biztosítsák a munkahelyek megfelelő kialakítását (akadálymentesítést), képzés igénybevételét, rugalmas munkavégzési módokat (mint például a távmunka), megfelelően kialakított felszereléseket és hozzáférhető berendezéseket.

A munkaadók és a munkavállalók részére a fenti intézkedések elősegítése érdekében anyagi támogatást és segítséget, valamint szakmai segítő szolgáltatást kell biztosítani.

A védett foglalkozások területén az új technológiákat a feladatok felértékelésének szolgálatába kell állítani; és törekedni kell ezen a területen a munkalehetőségek növelésére a fogyatékkal élő személyek számára, valamint azoknak az alapoknak a megteremtésére, amelyek lehetővé teszik a rendes munkaerő piacára történő átmenet javítását.

A fogyatékosok szükségleteihez alakított technológiáknak és a munkahellyel kapcsolatban az új technológiák biztosította lehetőségekre vonatkozó ismeretek elterjesztésének alapvető prioritást kell élvezniük, és össze kell kapcsolni a munkaadók fenti tárgykörrel kapcsolatos fogékonyságának megteremtését célzó kampánnyal.

4.4. Társadalmi integráció és környezet

A fogyatékkal élő személyek és családjaik számára biztosítani kell azokat a segítő technológiákat és szolgáltatásokat, amelyek ahhoz szükségesek, hogy nagyobb önállóságra és rugalmasságra tegyenek szert, valamint, hogy – ha azt kívánják – a lehetőségek szerinti legfüggetlenebb életvitelt folytathassák, és részt vehessenek a gazdasági, szociális, kulturális, sport és pihenési tevékenységekben.

A háztartási feladatok elvégzését megkönnyítő, illetve a mobilitást, a kommunikációt elősegítő technikai segítséget biztosítani kell mindenkinek, akinek arra szüksége van.

Az új technológiákat az épített környezet hozzáférhetőségének és alkalmazhatóságának fejlesztése érdekében egy olyan előkészítő stratégiába kell beépíteni, mint a teljes élettartam folyamán a változásokhoz hozzáalakítható lakások, "intelligens ház" technológiák, robotizálás, házautomatizálás, riasztó- és felügyelőrendszerek.

A technológiák felhasználása egyre jobban jellemző mind a magán, mind a tömegközlekedés területén; gondoskodni kell arról, hogy az új technológiákat akként kell felhasználni, hogy eleget tegyenek valamennyi személy igényeinek, ideértve a fogyatékkal élő személyeket is.

Az információk hozzáférhetősége az állampolgári jogok gyakorlásának és a közösség életében való tevékeny részvételnek az előfeltétele, biztosítani kell ezért a fogyatékkal élő személyek számára a nekik megfelelő kommunikációs eszközök megválasztásának lehetőségét, különösen a telekommunikáció területén.

Ha az információ terjesztésére különböző csatornákat használnak fel, az információ tartalmának az alkalmazott csatornától függetlenül mindenki számára azonosnak kell lennie.

Többlet erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy – az új információterjesztő csatornák használatát elősegítendő – anyagilag is támogassák azokat, akik nem tudják igénybe venni a hagyományos csatornákat. Biztosítani kell a különböző információs csatornák lényeges jellemzőinek összevethetőségét.

Az új technológiákat felhasználják a fogyasztási javak és szolgáltatások terjesztésében (telebank, távvásárlás, egyéb), ezért ezeket akként kell kialakítani, hogy fogyatékkal élő személyek is igénybe vehessék azokat.

4.5. A közvetlenül érintett személyek képzése

Mindazon személyeket, akik foglalkozási vagy más kötelezettségeik miatt olyan területeken tevékenykednek, amelyek közvetlenül vagy közvetve érintik a fogyatékkal élő személyek readaptációját és integrációját, az új technológiák, ideértve a segítő technológiákat is, hatására és használatára vonatkozó képzésben kell részesíteni, annak érdekében, hogy alkalmazzák a jelen határozatba foglalt általános és speciális elveket.

Minden egyes képzésnek át kell fognia valamennyi részt – kezdeti (szak)képzés és továbbképzés –, és

szerves részét kell képeznie a szakmai továbbképzésnek.

Különös figyelmet kell fordítani azoknak a személyeknek a képzésére, akik az egészségügy területén dolgoznak – ideértve mind az orvosi, mind a nem orvosi személyzetet –: az oktatás és a képzés, a pályaválasztás és a munkaerő elhelyezése, a szociális szolgáltatások, a közlekedés, a sport és szabadidős tevékenységek, az épített környezet, valamint az információs és kommunikációs technológiák.

A fogyasztási javakkal kapcsolatos munkát végző – és különösen a readaptációval összefüggő technológiák területére specializálódott – tervezők és gyártók, mérnökök és technikusok számára olyan képzést kell szervezni, amely felöleli egyrészt a “mindenkinek megfelelő kialakítás” (akadálymentesítés) stratégiát, másrészt a fogyatékkal élő személyek sajátos igényeit.

Valamennyi érintett foglalkozás és valamennyi érintett szakma részére kialakított képzési programot felül kell vizsgálni abból a szempontból, hogy összhangban legyenek a jelen határozatba foglalt elvekkel.

A fogyatékkal élő személyek szervezetei, valamint a fogyatékkal élőkért létrejött szervezetek, miként a családjaik, barátaik, nem professzionális gondozók részére biztosítani kell olyan képzéseket vagy ösztönözni kell őket olyan képzések folytatására, amelyek témája például a megfelelő technológiák közötti választás vagy bevezetés az informatikába.

4.6. Megelőzés, azonosítás és diagnosztizálás

Az új technológiákat a lehetőségeik szerinti legnagyobb mértékben fel kell használni a vele született rendellenességek megelőzésében, támaszkodva a szűrés, az elemzés és a diagnosztizálás területén – ideértve a születés előtti genetikai szűrést is – a legmagasabb szintű módszerekre és eljárásokra, és ezeket a műveleteket az etikai elvek tiszteletben tartásával kell folytatni.

A meglévő technikák legjobb kihasználására kell törekedni, és elő kell irányozni az új technológiák bevezetését a betegek érzékszervi, fizikai és szellemi rendellenességeinek diagnosztizálása és felmérése érdekében, miként a javulásuk nyomon követése érdekében is.

4.7. Orvosi rehabilitáció

Tekintettel arra, hogy a krónikus patológikus állapotok és a degeneratív betegségek súlyosan veszélyeztetik az egyén egészségét, biztosítani kell, hogy olyan orvosi kezelések, segítség és ápolás álljon rendelkezésre, amelyek támaszkodnak a megfelelő technológiákra.

A felhasználók, hozzátartozók és mindazok részére, akik velük foglalkoznak világos választási lehetőséget kell biztosítani a kezelések, a segítség és az ápolás, és különösen bizonyos technológiák alkalmazásának tekintetében.

Az új technológiák alkalmazásának célja a személyes kezelések hatékonyságának és eredményességének növelése, összhangban az azt igénybe vevők szükségleteivel és preferenciáival.

Valamennyi orvosi és funkcionális rehabilitációs programnak a legszélesebb szabadságot kell biztosítani a segítő technológiákra támaszkodó megfelelő eszközök kiválasztása, beszerzése és alkalmazása területén, ideértve hozzáigazításukat, fenntartásukat és helyettesítésüket. A felsorolt eszközök használatára vonatkozó képzést biztosítani kell mindazon személyek számára, akik igénylik azt.

A rehabilitációs eljárást oly módon kell kialakítani, hogy lehetővé tegye az érintettek számára a rendelkezésre álló technológiai termékek és szolgáltatások alkalmazásához szükséges funkcionális képességek megszerzését és/vagy megőrzését.

4.8. Kutatás és fejlesztés

Figyelembe véve az új technológiák által a fogyatékkal élő személyek életminőségének javítása terén biztosított széleskörű lehetőségeket, a közhatalmi szervezeteknek támogatniuk kell azokat a kutatási és fejlesztési programokat, amelyeknek a célja e lehetőségek kiaknázása. E programoknak a rendszerek, a termékek és a szolgáltatások azon technológiai oldalaira kell hangsúlyt helyezniük, amelyek a fogyatékkal élő személyek integrációját segítik elő, továbbá a segítő technológiákra támaszkodó eszközökre kell összpontosítaniuk.

Az új technológiákkal összefüggő rehabilitációs célú kutatásokat, fejlesztéseket és gyártásokat támogatni kell.

A fogyatékkal élő személyek számára az új technológiák alkalmazásából eredő előnyök minél jobb kihasználása érdekében kutatásokat kell folytatni e technikák bevezetésének, a velük kapcsolatos képzések és felhasználásuk módszertanára vonatkozóan.

Az itt felsorolt kutatásokra és fejlesztésekre vonatkozó kezdeményezéseknek interdiszciplinárisaknak kell lenniük, és át kell fogniuk nemcsak a technológiát és a rehabilitációt, vagy a bioorvoslást, hanem a társadalomtudományokat és

az emberi lényre vonatkozó tudományokat is. A technológia és az ember közötti kapcsolat különböző oldalait széleskörű globális perspektívából kell megközelíteni. Az erőfeszítéseket össze kell hangolni a különböző tudományágak, pénzügyi források és más szereplők között.

A fogyatékkal élő személyek szervezetei közreműködésének és befolyásának fontos szerepet kell kapnia a kutatási és a fejlesztési programok prioritásainak meghatározásában.

A kutatók, az ipari szektor és a felhasználók közötti szoros együttműködés kialakítására kell törekedni annak érdekében, hogy így biztosítani lehessen, hogy a kutatási és a fejlesztési munkák eredményei a gyakorlatban is alkalmazhatók legyenek.

Meg kell teremteni a kutatási és a fejlesztési tervekben a felhasználók részvételét elősegítő támogatásokat.

A speciálisan a fogyatékkal élő személyek számára biztosított alkalmazásokra összpontosító kutatási és fejlesztési tevékenységeken túlmenően az új technológiák felhasználásával kapcsolatos alkalmazások kifejlesztésére irányuló más kutatási programoknak is figyelemmel kell lenniük, adott esetben, a fogyatékkal élő személyek szükségleteire.

A kutatási és a fejlesztési tevékenységeket egyszerre kell folytatni nemzeti szinten és a határon átnyúló együttműködés keretében. Tekintettel arra, hogy minden program korlátozott forrásokkal rendelkezik, az erőfeszítések összehangolását, az információk terjesztését és az ismeretek cseréjét célzó mechanizmusok igénybe vétele elősegíti a források hatékonyabb felhasználását.

4.9. Elektronikus közigazgatás

Tekintettel arra, hogy a közhatalmi szervezetek minden szinten egyre inkább igénybe veszik az információs és kommunikációs technológiákat a társadalom tagjaival történő kapcsolattartásban, fontos, hogy ezek az alkalmazások figyelembe vegyék valamennyi polgár szükségleteit.

A fogyatékkal élő személyek számára is biztosítani kell a hozzáférést minden olyan rendszer vonatkozásában, amely a köz részére szolgáltat információkat, felhasználva a “mindenkinek megfelelő kialakítás” (akadálymentesítés) elvét, vagy ha az szükséges, más alternatív formákat biztosítva.

Különösen azt kell lehetővé tenni, hogy a közhatalmi szervezetek web-lapjai minél szélesebb közönség számára legyenek hozzáférhetők, és ennek elérése érdekében alkalmazni kell a Kezdeményezés a Webhez való hozzáférésért (WAI) által kidolgozott vezérelveket, a World Wide Web Konzorcium (W3C) tervét.

A kormányzati szervezetek részére kifejlesztett új interaktív rendszereket a lehető legszélesebb közönség számára kell elérhetővé tenni. Minden esetben biztosítani kell alternatív megoldásokat azok számára, akik nem tudják használni a szokásos rendszereket.

Különös figyelmet kell fordítani az egyének állampolgári jogainak vagy kötelezettségeinek – mint például a szavazás vagy az adóbevallás – gyakorlását biztosító rendszerekre. A közhatalmi szervezeteknek gondoskodniuk kell arról, hogy valamennyi polgár használhassa azokat, vagy ennek hiányában, alternatív megoldások álljanak a rendelkezésükre.

5. Eszközök

5.1. Törvényalkotás és rendeleti szabályozás

Felül kell vizsgálni a hatályos törvényi és rendeleti szintű szabályozást, és a jelen ajánlások fényében új törvényi, valamint kötelező erejű rendeleti szintű szabályozást kell kialakítani.

A törvényi és a rendeleti szintű rendelkezéseket oly módon kell megalkotni, hogy biztosítsák a fogyatékkal élő személyek helyét a társadalomban, megkönnyítve különösen az új technológiákhoz való hozzájutásukat.

A törvényi és rendeleti szintű szabályalkotásnak biztosítania kell a fogyatékkal élő személyek számára a termékekhez és a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

5.2. Mindenkinek megfelelő kialakítás (akadálymentesítés)

A kialakítási szakaszban már biztosítani kell a termékek és a szolgáltatások alkalmazásának megkönnyítését és elérhetőségét. Valamennyi tervező és mérnök számára kialakított képzésnek tartalmaznia kell a “Mindenkinek megfelelő kialakítás” (akadálymentesítés) stratégiát.

Az egységes kialakítási politikának kell gondoskodnia arról, hogy a legszélesebb kör számára elérhető legyenek a termékek és a szolgáltatások, anélkül, hogy speciális tervezési hozzáalakításokat kellene végezni.

A termékek és a szolgáltatások felhasználásának megkönnyítésével mind több személy számára – elhanyagolható

vagy egyáltalán nem jelentkező többletköltségeikért – minden egyes ember életét egyszerűvé kell tennie. Az új technológiák kialakításakor mindenkit figyelembe kell venni, anélkül, hogy kor, nem vagy képességek szerint különbséget tennének; és a kialakításnak az egyéni képességek és preferenciák széles körével kell összhangban lennie.

A kialakításnak a lényeges információkat hatékonyan kell közvetítenie a felhasználó részére, függetlenül a környezettől és a felhasználó érzékszervi képességeitől.

A kialakításnak a legkisebb mértékűre kell csökkentenie a nem szándékos vagy véletlen felhasználásból vagy beavatkozásból eredő kockázatokat és nem kívánatos következményeket.

5.3. A felhasználók bevonása

A politikákat, a termékeket és a szolgáltatásokat az életkortól függetlenül, valamennyi felhasználó – ide értve a fogyatékkal élő személyeket is – együttműködésével kell kialakítani, megvalósítani és értékelni.

A felhasználókat mint fontos információforrásokat kell figyelembe venni, tekintettel közvetlen ismereteikre és tapasztalataikra. A gyártóknak, a szolgáltatóknak és az illetékes hatóságoknak rendszeresen egyeztetniük kell a fogyatékkal élő felhasználókkal, annak érdekében, hogy megismerjék a hozzáféréssel kapcsolatos igényeiket, és megfelelő intézkedéseket tehessenek.

A felhasználók részvétele szerves része kell legyen egy terv jó előkészítésének, és minél korábban kell abban részt venniük.

Következésképpen a közhatalmi szervezetek valamennyi tevékenységi területén figyelembe kell venni. Amennyiben az új technológiák felhasználásával a munkavégzés helyét egy fogyatékkal élő személy igényeinek megfelelően kell átalakítani, ebbe be kell vonni az érintett dolgozót és a vállalaton belüli képviselőjét.

A segítő technológiák értékelési gyakorlatának arra kell összpontosítania, hogy biztosítsa a felhasználók részvételét a döntéshozatal valamennyi aspektusában.

A fogyatékkal élő személyeket képviselő szervezeteknek készen kell állniuk arra, hogy átadják elméleti és gyakorlati ismereteiket. Egy tervre vonatkozó adatok, az azzal kapcsolatos tájékoztatások és a megvalósítás helyszíne hozzáférhető legyen a felhasználók számára. A felhasználókkal való együttműködésnek a kölcsönös partnerség elvén kell alapulnia.

A felhasználók számos egyesülete nem kormányzati szervezet, amelyek az önkéntesek munkájára támaszkodnak, ezért megfelelő támogatásokat és segélyeket kell biztosítani számukra.

5.4. Szabványosítás

Tekintettel arra, hogy a szabványok hatékony eszközként szolgálhatnak arra, hogy beépítsék a hozzáférhetőség, a könnyen kezelhetőség és a biztonság elveit az új termékekbe és rendszerekbe, a közhatalmi szervezeteknek ezért alkalmazniuk kell a hozzáférhetőségre és a kezelhetőségre vonatkozó szabványokat, és fel kell venni azokat mind a nemzeti mind a nemzetközi szinten folyó szabványosítási munkákba. Az egyik módja e cél elérésének a kérdéskört jól ismerő a fogyatékkal élő személyek képviselői részvételének támogatása a szabványosítási folyamatban.

Támogatni kell azokat a kezdeményezéseket, amelyek kifejezetten a fogyatékkal élő személyeknek szánt termékekre és szolgáltatásokra vonatkozó szabványokat érintik, valamint azokat is, amelyek a nagyközönség részére kialakított termékekre és szolgáltatásokra vonatkozó szabványoknak a kidolgozásába a fogyatékkal élő felhasználók igényeinek és szükségleteinek a beépítését célozzák.

A közhatalmi szervezetekben tudatosítani kell a különböző nemzetközi és európai szabványügyi szervezeteknek a formális szabványok kialakítására irányuló tevékenységében, illetőleg az informális szabványokra – mint például az irányelvek, a szektoriális megállapodások, az ajánlások, a követendő gyakorlat és az összehasonlító elemzések – vonatkozó megbeszéléseken való részvétel fontosságát.

Kampányt kell folytatni a tájékoztatás és a fogékonnyá tétel érdekében, hogy biztosítsák a szabványok hatékony alkalmazását és tiszteletben tartását.

5.5. Központok

Annak érdekében, hogy felgyorsítsák és megszilárdítsák a fejlődést, minden tagállamnak ki kell jelölnie egy szervezetet – újat vagy már létezőt –, támogatnia kell egy szakértői szakmai központ kialakítását vagy más illetékes szervezetet kell igénybe vennie az információk és a dokumentációk terjesztése, illetve tanácsok adása, továbbá a fogyatékkal élő személyeket és az új technológiákat érintő kérdések területén támogatás és segítség nyújtása,

amelynek a források és a fejlesztés központjaként kell szolgálnia.

A modern technológiák alkalmazásának segítségével ezeket a központokat mind nemzeti mind nemzetközi szinten ténylegesen össze kell kapcsolni a hálózatokon keresztül annak érdekében, hogy kicseréljék ismereteiket, megosszák információikat és tapasztalataikat, és hogy különböző tervekben működhessenek együtt.

5.6. Közbeszerzések

Tekintettel arra, hogy a közbeszerzések megfelelő lehetőséget biztosítanak arra, hogy befolyásolják a termékek és a szolgáltatások kialakítását, a beszerző közhatalmi szervezeteknek gondoskodniuk kell arról, hogy a fogyatékkal élő személyek érdekében tiszteletben tartsák a hozzáférhetőség követelményeit.

Minden polgár érdekében biztosítani kell az esélyegyenlőség elvének tiszteletben tartását, a közhatalmi szervezeteknek olyan termékeket és szolgáltatásokat kell beszereznie, amelyek alkalmasak arra, hogy a lehető legnagyobb számú személy, függetlenül attól, hogy fogyatékkal élő vagy sem, alkalmazza őket.

A közbeszerzések területén eljáró szervezeteknek nemzeti és nemzetközi szinten is együtt kell működniük és össze kell hangolni tevékenységüket annak érdekében, hogy megszilárdítsák az odaítélők helyzetét, és megerősítsék az előírt követelményeket.

5.7. Értékelés

Az összes intézkedés hatékonyságát nem lehet felmérni rendszeres értékelés nélkül; meg kell vizsgálni az egyes intézkedések eredményességének mértékét, és azonosítani kell a felmerült problémákat.

Következésképpen ajánlott olyan vizsgálatok rendszeres lefolytatása, amelyek lehetővé teszik a fent említett koncepciók megvalósítási folyamatának figyelemmel kísérését. Az új technológiáknak a fogyatékkal élő személyek életminőségére gyakorolt hatását elemezni kell. Egy szabványosított ellenőrzési rendszert kell kiépíteni a közegészségügyi és a szociális terület Részleges Megállapodásának valamennyi tagállamában.

Az ellenőrzési eszközök további fejlődése szilárd alapjainak megteremtése érdekében az ellenőrzéseknek és az elemzéseknek olyan jellemzőkre kell támaszkodniuk, amelyek nemzeti szinten az idő multával is összevethetők.

Az értékelési rendszereknek biztosítani kell az adatok legnagyobb mértékű összevethetőségét nemcsak nemzeti szinten, hanem több állam között is, figyelembe véve az illetékes nemzetközi szervezeteknek a statisztikai mutatókra vonatkozó munkáit.

5.8. Nemzetközi együttműködés

A tagállamoknak biztosítaniuk kell egymás számára a tapasztalataik, a kutatómunkáik eredményeit, valamint más információk hozzáférhetőségét. Létre kell hozni az információcseréhez szükséges csatornákat és rendszereket.

A kormányzatoknak elő kell segíteniük a határon átívelő együttműködést, és támogatniuk kell a kapcsolattartást az e területen alkalmazott technológiák felhasználói, kutatói és szakemberei között.

Biztosítani kell a fejlesztési és a kutatási programok, valamint tervek összehangolását és megfelelő dokumentáltságát, amely lehetővé teszi a rendelkezésre álló források hatékonyabb felhasználását.

A jelen határozat 5.5 pontjában meghatározott szervezeteket fel kell hívni a más országokban létesített azonos szervezetekkel és hasonló intézményekkel való kapcsolattartásra.

Elő kell segíteni az új technológiáknak a fogyatékkal élő személyek életminőségére gyakorolt hatásainak vizsgálatával foglalkozó nemzetközi központ létrehozását.

Fejlesztetni kell a megfelelő gyakorlatra vonatkozó nemzetközi információcserét annak érdekében, hogy a határozatban foglalt nagyobb témaköröket az új információs technológiák, mint például az Internet, lehetséges legjobb felhasználására vonatkozó részletes gyakorlati példákkal lehessen szemléltetni.

E példáknak, bár konkrét környezetben játszódnak, megfelelő mértékben átválthatóknak kell lenniük annak érdekében, hogy jelezzék a megoldások és a megfelelő gyakorlat mások számára is alkalmazható jellegét. Ösztönözni kell a példáknak a jelen határozat szellemének megfelelő alkotó jellegű követését.

6. Nemzetközi szintű figyelemmel kísérés

A közegészségügyi és a szociális terület Részleges Megállapodása tagállamainak kormányai rendszeresen jelentést juttatnak el az Európa Tanács Főtitkárához a követett politikájukról és a jelen határozat rendelkezéseinek alkalmazása érdekében tett intézkedéseikről, és lehetőség szerint mindegyik az információcseréje, valamint a tapasztalatok és a megfelelő gyakorlat másokkal való megosztása céljából létrehozott nemzetközi konferencia keretében kerül sor.

Az említett jelentéseket meghatározott időszakoként, a Bizottság a fogyatékkal élő személyek integrációjáért és

rehabilitációjáért (CD-P-RR) által előírt formában kell elkészíteni.
A CD-P-RR határozza meg az eredményességi mutatókat.

Fordította: dr. Villányi József